

SCIENCE, PRACTICE AND THEORY

Proceedings of the IV International Scientific and Practical Conference

Tokyo, Japan
February 1 – 4, 2022

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

UDC 01.1

The IV International Scientific and Practical Conference «Science, practice and theory», February 1 – 4, 2022, Tokyo, Japan. 593 p.

ISBN - 978-1-68564-507-6

DOI - 10.46299/ISG.2022.I.IV

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liubchych Anna</u>	Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development National Academy of Law Sciences of Ukraine, Kharkiv, Ukraine, Scientific secretary of Institute
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of Accounting and Auditing Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines, Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Oleksandra Kovalevska</u>	Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs Dnipro, Ukraine
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Slabkyi Hennadii</u>	Doctor of Medical Sciences, Head of the Department of Health Sciences, Uzhhorod National University.
<u>Marchenko Dmytro</u>	Ph.D. in Machine Friction and Wear (Tribology), Associate Professor of Department of Tractors and Agricultural Machines, Maintenance and Servicing, Lecturer, Deputy dean on academic affairs of Engineering and Energy Faculty of Mykolayiv National Agrarian University (MNAU), Mykolayiv, Ukraine
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.
<u>Belei Svitlana</u>	Ph.D. (Economics), specialty: 08.00.04 "Economics and management of enterprises (by type of economic activity)"
<u>Lidiya Parashchuk</u>	PhD in specialty 05.17.11 "Technology of refractory non-metallic materials"
<u>Kanyovska Lyudmila Volodymyrivna</u>	Associate Professor of the Department of Internal Medicine

81.	Киселиця О.М., Мікул М.М. НАУКОВІ ОСНОВИ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА	358
82.	Павленко Т.А. ПИТАННЯ АДАПТАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ	364
83.	Полякова Н.В. КРЕАТИВНЕ МИСЛЕННЯ. РОЗВИТОК НА ЗАНЯТТЯХ МУЗИЧНО-ТЕОРЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ТА ВИКЛАДАЧІВ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН	370
84.	Пруднікова Л.П., Пруднікова О.І. РОЗВИТОК СИМФОНІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ НА УРОЦІ АНСАМБЛЮ	375
85.	Піць Б., Чепелюк А. ЗНАЧЕННЯ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВНЗ	380
86.	Романчук А.І. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	383
87.	Романчук Л.І., Колюбакіна Л.В., Сапіга В.В., Сидоренко І.Г., Харук Л.Л. СИМУЛЯЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК МЕТОД УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ВМІНЬ	386
88.	Сидорчук І.Ю., Шаповал Л.В. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ЛАТИНСЬКИХ БОТАНІЧНИХ БІНОМЕНІВ	388
89.	Суліцький В.В. ПРОФЕСІЙНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА ДО РОБОТИ ІЗ ЗАСУДЖЕНИМИ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ	393
90.	Топалова М., Довбня С. ТЕАТРАЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ – КЛЮЧ ДЛЯ ДИТИНИ ДО ТЕАТРУ: СУЧАСНИЙ КОНТЕКСТ	399

ПРОФЕСІЙНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА ДО РОБОТИ ІЗ ЗАСУДЖЕНИМИ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Суліцький Вадим Володимирович

кандидат психологічних наук, доцент

Інститут людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Система соціальної роботи як діяльність щодо допомоги людині, сім'ї, групі осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, шляхом надання матеріально-фінансової, морально-правової підтримки, консультування й обслуговування, демонструє реальні можливості суспільства та держави щодо соціального захисту та соціального забезпечення людини. Кожна професія має як спільні цінності з іншими професіями, так і специфічними, що притаманні лише їй. Особливості професійних цінностей обумовлені роллю та статусом професії у житті суспільства та конкретної людини. Будь-яка діяльність, у тому числі, певна професійна підготовка має цільове призначення. Традиційно мета підготовки спеціалістів визначається кваліфікаційними характеристиками, в яких вимоги до професійних якостей носять досить узагальнений характер і мають певну структуру, що включає інваріантні аспекти підготовки: знання, уміння, розвиток певних здібностей, якостей.

В українській науці можна виділити два підходи до професійної підготовки студентів. В основу першого покладений діяльнісний підхід з урахуванням орієнтації майбутніх соціальних працівників на багатоаспектність соціальної роботи, різноманітність проблем і потреб вразливих груп клієнтів (В. Андрущенко, Л. Дудар, А. Бойко, А. Каплан, А. Капська, В. Луценко, О. Шевнюк). Другий підхід базується на твердженні про готовність до виконання професійної діяльності, формування різних її видів (мотиваційної, змістової, операційної) у майбутніх спеціалістів і розглядається як процес (С. Архіпова, В. Бочарова, О. Госсе, В. Гриньова, І. Курляк, В. Левічева, П. Лузан, В. Семиченко).

Категорія «готовність» вживається у науковій літературі для визначення її як умови та регулятора діяльності, психологічного стану, установки, наявності у суб'єктів певних потреб, як синтезу властивостей особистості тощо. Готовність тлумачиться в залежності від специфіки структури певної професійної діяльності. Більшість авторів розкривають «готовність» через сукупність мотиваційних, пізнавальних, емоційних і вольових якостей особистості; загальний психологічний стан, який забезпечує актуалізацію можливостей; спрямованість особистості на виконання окремих дій (Р. Гаспарян, Е. Козлов, Л. Нерсерян, А. Пуні та ін.). Готовність вивчалася і як певний рівень розвитку особистості (Я. Коломинський). На думку В. Гладких та М. Емеця готовність формується під впливом установки, яка в свою чергу, створює своєрідне «налаштування» суб'єкту на майбутню діяльність [1]. У працях С. Рубінштейна готовність до діяльності визначається вже як комплекс здібностей, що

включають до структури різні властивості й якості особистості, причому здібність виступає як загальна категорія відносно до цих властивостей і якостей [2]. У своїх працях з дослідження установки особистості Д. Узнадзе підкреслює, що готовність – суттєва ознака установки, яка виявляється у всіх випадках поведінкової активності суб'єкту [3]. Готовність, на думку М. Дьяченко та Л. Кандибовича, це пристосування можливостей особистості для успішних дій у даний момент, внутрішнє налаштування особистості на певну поведінку при виконанні завдань, установка на активні та цілеспрямовані дії. Таку готовність вчені називають тимчасовою. Довготривала готовність розглядається ними як система професійно важливих якостей особистості: її досвід, знання, вміння, які необхідні для успішної роботи [4; 5]. К. Дурай-Новаковська під готовністю розуміє систему інтегративних якостей, властивостей, знань, навичок особистості.

Отже, в літературі можна виділити два підходи до визначення поняття «готовності»: 1) розуміння готовності як певного психічного стану; 2) розуміння готовності як певної властивості або системи властивостей і якостей особистості. Аналіз поняття «готовність» дозволяє виділити головну схожість феномену, що досліджується. У поглядах вчених – вона передбачає наявність знань, вмінь, досвіду діяльності та сформованого ставлення особистості до майбутньої професії, що полягає у прагненні самореалізуватися в ній.

Окрім поняття готовності, варто також розглянути пов'язані поняття «підготовка», «професійна підготовка». Досить часто сучасні теоретики професійної освіти пов'язують професійну підготовку з професійною готовністю, діяльністю та цілепокладанням. На думку К. Дурай-Новаковської професійна готовність уявляє собою усвідомлення високої ролі соціальної відповідальності, прагнення активно виконувати професійну задачу, установку на реалізацію знань, вмінь і якостей особистості [6]. У ряді досліджень готовність до професійної діяльності розглядається як інтегративна професійно значима якість (властивість, утворення) особистості, до складу якої входять різні компоненти, в залежності від певного виду готовності. Проведений аналіз літератури щодо поняття «готовності» дозволяє виділити такі підходи до її визначення відповідно професійної діяльності:

– на особистісному рівні готовність розглядається як багатопланова структура якостей, властивостей та станів, які у сукупності дозволяють більш або менш успішно здійснювати діяльність;

– на функціональному рівні готовність – це результат підготовки до певної діяльності; деяке інтегративне особистісне утворення, що включає різні компоненти: сукупність знань; умінь; навичок; особистісних якостей, адекватних вимогам і змісту діяльності.

В. Сластьонін вважає, що в основу професійної підготовки має бути покладений системний підхід, особистісно-діяльнісний та індивідуально-творчий [7].

Професійна готовність розглядається з різних позицій:

- як активний стан людини, який проявляється в діяльності;
- як результат діяльності;

- як цілі діяльності;
- як якість, що характеризує установку на вирішення професійних завдань і соціальних ситуацій;
- як передумова до цілеспрямованої діяльності;
- як форма діяльності суб'єкта;
- як цілісне утворення особистості;
- як складова соціально-професійної культури;
- як складне професійно значуще новоутворення особистості.

А. Ляшенко [8] передбачає можливу готовність соціального працівника розглядати в кількох варіантах: як формування психофізіологічної установки суб'єкта, особистості; як сформованість мотиваційної установки на соціальну реальність; як професійно сформовані якості у вищому чи середньому спеціальному закладі; як здатність до самовдосконалення в професії.

Білоруські вчені М. Дьяченко та Л. Кандилович у структуру готовності до різних видів діяльності включають: позитивне ставлення до діяльності; адекватне вимогам професії риси характеру, здібності, темперамент, мотивації; необхідні знання, уміння і навички; усталені професійно важливі особливості пізнавальних емоційних і вольових процесів. Також, у змісті структури готовності вони виділяють такі взаємопов'язані між собою компоненти:

- мотиваційний – виражається у наявності потреби успішно виконувати поставлену задачу, інтересі до об'єкту діяльності, способах її здійснення, прагнення до успіху;
- орієнтаційний – включає знання й уявлення про особливості та умови діяльності;
- операціональний – передбачає володіння способами та прийомами діяльності, вміннями та навичками;
- вольовий – характеризує внутрішню потребу в управлінні діями;
- оціночний – передбачає самооцінку свої підготовленості та відповідності процесу розв'язання професійних задач встановленим зразкам.

Оскільки однією з складових готовності, її основою є компетентність, то професійна підготовка повинна, природно, бути спрямованою на розвиток даного феномена, зокрема його складових.

Звичайно на кожному із етапів підготовки соціального працівника домінує певний вид діяльності, який доцільно активізувати. Так, мотиваційно-ціннісна готовність, основним елементом якої є спрямованість особистості, яка обумовлює розвиток компетентності, формується в результаті цілеспрямованого навчання, але успіх навчання, при цьому, залежить від мотиваційної сфери особистості, на яку потрібно вплинути, та від бажання суб'єкта змінити її. До речі як раз цей компонент, сприяє посиленню соціально-професійної установки, виробленню певної позиції, що відображає світоглядний критерій.

Змістовий компонент компетентності, що є базою для змістової готовності, формується в результаті навчання і є діяльністю щодо засвоєння та передачі системи знань, яка відображається у змістовому критерії професійної готовності.

Розвиток операційного компонента на основі сформованої мотивації передбачає домінування діяльності, що є показником творчої самореалізації.

Отже, професійна підготовка соціального працівника включає в себе не лише діяльність педагога та студента, що утворюють процес навчання, але й самостійну діяльність суб'єкта, саморозвиток, засвоєння ним досвіду шляхом аналізу, осмислення та перетворення сфери діяльності, в яку він включений.

Як зазначає Л. Міщик, підготовка спеціалістів у такій багатогранній, складній за змістом і формами діяльності, як соціальна робота, не може відразу усталитися та почати функціонувати як цілісна система [9].

Зокрема, І. Мигович звертає увагу на дві основні групи: це проблеми вищої освіти в цілому – репродуктивність, навчання, його недостатня практична орієнтованість, відсутність міждисциплінарних зав'язків; а також проблема підготовки спеціалістів соціальної роботи в Україні, коли не маючи науковообґрунтованих теорій і технологій, вона часто або використовує традиційні елементи (деякі аспекти), або переносить досвід підготовки з інших спеціальностей, використовуючи своєрідну „кальку” з європейських країн [10; 11].

Перш за все, структура підготовки соціальних працівників, її наукове, методичне обґрунтування, координація перебувають лише на стадії формування. Про це свідчать чисельні реформи соціальної системи в Україні. По-друге, ще не набуто досвіду застосування розробленого Державного галузевого стандарту та показує незаперечну потребу щодо вивчення його в дії, з урахуванням чинників як на державному, так і на регіональному рівнях у територіальних громадах. По-третє, аналіз навчальних планів підготовки соціального працівника у деяких закладах вищої освіти України засвідчує або явно виражену універсальність, відсутність об'єкта, якому адресовано весь пакет навчальних дисциплін, або надзвичайну роздрібненість навчальних предметів, які часто дублюють як закономірності, так і технології роботи з різними категоріями населення. Але, головний недолік діючих навчальних планів полягає в тому, що існує небезпека підготовки спеціалістів, досить компетентних у питаннях аналізу проблем людини, суспільних проблем, але, які слабо уявляють собі, як ці проблеми треба вирішувати. По-четверте, поряд із підвищенням рівня фундаменталізації професійної освіти важливо забезпечити спеціалізовану підготовку, включаючи нові соціально-орієнтовані освітні програми з урахуванням особливостей регіонального компоненту та потреб територіальних громад. Такий багатоаспектний підхід до підготовки соціального працівника та наявні „білі плями” на терені професіоналізації навчального процесу потребували пошуку нових підходів до процесу професійної підготовки.

Безперечно, з позиції системного підходу всі ланки підготовки майбутніх фахівців повинні максимально стимулювати активний стан основних структурних компонентів особистості соціального працівника в їх єдності [12]. Враховуючи те, що готовність не можна розглядати окремо від особистості, ми вважаємо, що категорія „готовність” має розглядатися як два взаємообумовлені, взаємопов'язані компоненти: готовність до діяльності та готовність особистості до розвитку та саморозвитку (самовдосконалення, самокорекція, самоуправління). На нашу думку, неможливо об'єктивно вибудувати структуру та зміст кваліфікаційних характеристик лише за допомогою зіставлення

теоретичної і практичної моделей професіоналів. Треба враховувати вимоги до властивостей, якостей особистості та розвиненості різних компонентів у свідомості соціального працівника. Без сумніву, професійно обумовлені якості є важливою умовою для ефективної діяльності. Але, не менш важливим є такі компоненти особистості, як її світогляд, гуманістично-ціннісна орієнтація, соціальна спрямованість, соціальний і емоційний інтелект. Істотно впливають на особистісні та професійні якості спеціаліста простір соціальних стосунків у суспільстві, становлення нового типу взаємодії спеціаліста соціальної роботи та клієнта, морально-правовий статус соціального працівника в соціумі тощо. Таке розуміння проблеми готовності соціального працівника до професійної діяльності свідчить про зародження нового, соціокультурного етапу в її розвитку, яка в сучасних умовах є більш складною у зв'язку з появою нових об'єктивно необхідних функцій соціального працівника. Це, зокрема, стосується діагностичної, соціотерапевтичної, корекційно-реабілітаційної та інших функцій.

Таким чином, теоретичний аналіз наукових поглядів свідчить про досить серйозну увагу вчених до проблеми професійної готовності соціальних працівників до соціальної роботи та можливості закладів вищої освіти у підготовці до неї. При цьому, професійна готовність розглядається з різних позицій: як активний стан людини, який проявляється в діяльності; як результат діяльності; як цілі діяльності; як якість, що характеризує установку на вирішення професійних завдань і соціальних ситуацій; як передумова до цілеспрямованої діяльності; як форма діяльності суб'єкта; як цілісне утворення особистості; як складова соціально-професійної культури; як складне професійно значуще новоутворення особистості тощо.

Готовність соціального працівника треба розглядати в кількох варіантах: як формування психофізіологічної установки суб'єкта, особистості; як сформованість мотиваційної установки на соціальну реальність; як професійно сформовані якості закладах освіти; як здатність до самовдосконалення в професії.

Список літератури:

1. Гладких В.Г., Емец М.С. Формирование профессионально педагогической готовности бакалавра технологического образования как научная проблема. *Вестник Оренбургского государственного университета*. Оренбург, 2011. № 2. С. 133-138.
2. Слостенин В.А. Социальный педагог: готовность к профессиональной деятельности: научные труды МГПУ. Москва : Прометей, 1995. 163 с.
3. Хухлаева О.В. Основы психологического консультирования и психологической коррекции: учеб. пособ. Москва: Издательский центр «Академия», 2001. 208 с.
4. Дьяченко М.Н., Кандыбович Л.А. Психологические проблемы готовности к деятельности. Минск: БГУ, 1976. 193 с.
5. Дурай-Новиковская М. Основы и закономерности процесса формирования профессиональной готовности к педагогической деятельности. Автореферат дисс. ... докт. пед. наук. Москва, 1983. 41 с

6. Ляшенко О.І. Особистісно орієнтоване знання як сучасна парадигма проектування змісту освіти : Філософія освіти в сучасній Україні. Київ, 1996. 343 с.
7. Міщик Л.І. Теоретико-методологічні основи професійної підготовки соціальних педагогів у закладах вищої освіти. Запоріжжя : ЗДУ, 1997. 370 с.
8. Наумов С.А., Поздняков В.И., Семенова С.А., Строева Г.В. Нравственное, правовое и трудовое воспитание осужденных, содержащихся в воспитательных колониях : учебн.-метод. мат. / под ред. Е.Г. Багреевой. Москва : НИИ ФСИН России, 2005. 32 с.
9. Лукашевич М.П., Мигович І.І., Лукашевич М.П. Теорія і методи соціальної роботи. Київ : МАУП, 2003. 168 с.
10. Мигович І.І. До питання про зміст професійної підготовки фахівців соціальної сфери. *Актуальні проблеми професійної підготовки фахівців соціальної роботи в Україні і за рубежом*. Ужгород : „ArtLine”, 2003. С. 227-230.
11. Шапиро Б.Ю. Проблема целостного подхода в обучении социальной работе. Москва, 1996 с. 10–15
12. Шаровський В.О. Методи підвищення ефективності навчання студентів. Запоріжжя : 1997. С. 172–173.